

רב אשי אמר מתרץ: אי אפשר שידחה עשה של שריפת נותר את לא תעשה של מלאכת יום טוב, כיון ד"שבתון" האמור ביום טוב, עשה הוא לשבות ממלאכה שכן משמעות הכתוב "שבות ממלאכה", ונצטרף עשה זה ללאו האמור על מלאכה ביום טוב.

ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה. (221)

מתניתין:

יש חלקי בשר בגדי, שכאשר הוא קטן ורך, הן רכים וראויים לאכילה. ומשגדל הגדי מתקשים הם, ושוב אינם ראויים לאכילה.

חלקים אלו, גם בהיותם בגדי, אין בהם מצות אכילה ויכול להותירם נראב"ד, וראה הערה (222), הואיל ועתידיים הם להקשות ולא יהיו ראויים לאכילה.

והכלל לידע איזה חלק נאכל ואיזה אינו נאכל:

יאכל לכל נפש "הוא לבדו" יעשה לכם; ויש ללמוד:

"הוא": ולא מכשיריו של אוכל הנפש, היכולין לעשות מבעור יום.

"לבדו":

א-T9 ולא מילה שלא בזמנה הבאה מקל וחומר.

כלומר: דאי לא ממעט ליה קרא, אתיא בק"ו לדחות: ומה צרעת שדוחה את העבודה ועבודה דוחה את השבת, הרי מילה — אף שלא בזמנה — דוחה אותה, ואם יש בהרת במקום המילה יקוצנה; שבת שנדחית מפני עבודה, אינו דין שתהא מילה שלא בזמנה דוחה אותה. ואתיא קרא ומיעטה, דכיון דשלא בזמנה היא ישהנה למחר. (220)

וכיון שכן, אף שריפת קדשים יש לך לדמות למילה שלא בזמנה, ולא לדחות יום טוב אף דקיימא לן בעלמא עשה דוחה לא תעשה, כיון דאפשר להשהותו.

לא תעשה, והיא תמיה עצומה, וצע"ג.

221. ושאר האמוראים שלא תירצו כרב אשי, משום דסבירא להו ד"שבתון" אינו עשה, כן מבואר בתוספות ישנים שבת כה א, ד"ה ה"ל.

222. הרמב"ם פרק י מקרבן פסח הלכה י, כתב לגבי גידין שסופן להקשות [והיא סוגיא בגמרא כאן], כי נאכלין הן בפסח, אלא שאין נמנין עליהן.

וכיון שכן, הרי אף משנתנו יש לבאר בשתי פנים:

א. כי הנידון הוא רק לענין מינוי, וכלשון רש"י בד"ה יאכל בגדי הרך "אין נמנין עליו בפסח".

בארבעה עשר שחל להיות בשבת, הואיל וקרבן של שבת הוא, כמבואר כל זה לעיל בפרק תמיד נשחט, רש"י.

220. ברש"י כתב דוגמא למילה שלא בזמנה: "כגון גר שנתגייר" וקטן שנאנס אביו ועבר זמנה.

וכתב בדבר אברהם חלק ב סימן כה אות ב: והוא פלא, אטו למעוטי מילת גר שאינה דוחה יום טוב צריך קרא! והרי לאו מצוה היא אלא הכשר שיבוא על ידי זה לדת ישראל ומהיכא תיתי שתדחה ללא תעשה דיום טוב.

ואף שכתבנו לעיל [שם אות א], דממילא אית בה גם קיום מצות מילה קצת, מכל מקום מצות עשה חיובית לא היא, ואינה בכדי לדחות

גמרא:

רבה רמי [הקשה] על משנתנו:

ברישא תנן: כל הנאכל בשור הגדול יאכל בגדי הרך; והרי משמע: הא שאינו נאכל לא יאכל ואין נמנין עליו.

והרי אימא סיפא: "ראשי כנפים והסחוסים" נאכלין ונמנין עליהן, ואמאי, הא הני לא מתאכלי בשור הגדול?!

ומשינין: אלא מי ששנה את הרישא לא שנה את הסיפא, ותנאי היא דפליגי במשנתנו בדין ראשי כנפים והסחוסים; והכי קתני במשנתנו:

כל הנאכל בשור הגדול הרי זה יאכל בגדי הרך, ושאינו נאכל בשור הגדול על ידי בישול סתם אף שנאכל הוא על ידי שליטה [בישול יתר], הרי זה לא יאכל.

כל הנאכל בשור⁽²²³⁾ הגדול אחר שנתקשה כל מה שעתיד להקשות בו, ולמסקנת הגמרא, אפילו אינו נאכל אלא על ידי בישול יתר], הוא בלבד יאכל בגדי הרך של הפסח הרך [הקטן], שהוא מבין שמונת ימים משנראה להרצאה כמאמר הכתוב: ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לד', ועד שנה].

אבל מה שאין נאכל בשור הגדול אינו נאכל בגדי הפסח, שאע"פ שעכשיו רך הוא הרי עתיד להקשות בסופו.⁽²²⁴⁾

ויאכלו ראשי הכנפים [סחוסין שבראשי הכתפיים, מלאכת שלמה], והסחוסים [כלומר: ושאר הסחוסים], כגון: תנוך האוזן וסחוסי החזה והצלעות הקטנות שבסוף השדרה, אף שאלו עתידין להקשות [תוספות ד"ה הואיל בפירוש ראשון].

ובגמרא בסמוך יתבאר מדוע נאכלין הן.

אלא שבכתבי הגר"ח שם [בענין גידין שסופן להקשות] נקט בפשיטות כי דעת רש"י כהראב"ד, ולא כהרמב"ם לענין גידין. אך ב"מלאכת שלמה" על המשניות, כתב בשם מהרי"ק, כי שיטת רש"י אינה כהראב"ד, שהרי פירש לענין שאין נמנין עליו בפסח, ראה דבריו בסוף משנה יא.

223. צריך ביאור מה ענין שור אצל גדי? ! וראה בתוספות ד"ה הואיל בשם רשב"א, ובמאירי.

224. נתבאר על פי שיטת רש"י.

אבל הרמב"ם מפרש משנתנו לענין שבירת עצם: "היה גדי קטן ורך שעצמותיו רכים לא יאכל אותן שזה שובר עצם ואם אכל לוקה, שאחד השובר עצם קשה או עצם רך, זה הכלל:

ב. כי הנידון הוא על עיקר האכילה, וכמו שפירש הראב"ד [פרק י מקרבן פסח הלכה ט]: שהמשנה "באה על חיוב אכילה שהוא בבל ותתירו"; ואף רש"י בפתח הדיבור הנ"ל כתב: "יאכל בגדי הרך, ראוי לאכילה בפסח".

ולכאורה היה נראה ככוונת רש"י, על פי מה שביאר בכתבי הגר"ח דברי הרמב"ם לענין גידין, כי מה שאמר "נאכלין בפסח" היינו שיש בהם מצות אכילה מדין שאר קדשים, ויש בהם "בל ותתירו"; אלא שמצות האכילה המיוחדת לפסח אין בהם ולפיכך אין נמנין עליהן [הובאו דבריו בהערה (225)].

וזהו שכתב רש"י בפתח דבריו שאין נאכלין, אבל לא סבירא ליה כהראב"ד שאין בהם מצות אכילה ומותר להותירם, ולכן דקדק רש"י לומר "אין נמנין עליהן".

[השמועה הבאה מתבארת על פי דברי התוספות בד"ה הואיל בתירוצם הראשון]

איתמר:

גידין שבגדי הרך שסופן להקשות, [והן גידי הצואר, רש"י; ובתוספות חלקו על זה] ונאכלים הם בשור הגדול על ידי שליקה:

רבי יוחנן אמר: נמנין עליהן בפסח, כלומר: אפילו לא נמנה אדם עם החבורה אלא לאכול מהן, יצא ידי אכילת פסח [רש"י חולין עז א].

כי לדעתו, היינו מה שאמרו בברייתא: גידין הרכין עכשיו, אף שסופן להקשות כשיזקין, הרי אלו נידונין כבשר ונמנין עליהן [רש"י; ובתוספות כתבו דאינו ענין לברייתא].

ריש לקיש אמר: אין נמנין עליהן בפסח; ומה שאמרו בברייתא: גידין הרכין נידונין כבשר היינו גידין שלעולם רכין הם. (225)

מבשול בינוני, יאכל עכשיו בפסח בגדי הרך או בטלה אע"פ שהוא צלי, ואעפ"י שכווצא בו בשור לא היה נאכל בבשול בינוני וכל שכן בצלי, ואין בו משום שבירת עצם, וכן נמנין על כזית מהם כעל שאר הבשר וכו'.

*224. כתב ב"מלאכת שלמה" על המשניות: ואינו זוכר בתלמוד דוכתא אחרניא כמו זה, שאומר: "תנאי היא" ואינו מזכיר שם התנאים, וגם לא מיייתי ברייתא דאשכחן דפליגי בה; וגם לא ידענא מאן האי "יש אומרים" וכו', ראה עוד שם.

225. הרמב"ם דקדק לשון הגמרא שאמרו: אין

ויש אומרים: אף ראשי כנפים והסחוסים נאכלין, כי אף שאין נאכלין בשור הגדול על ידי בישול סתם, כיון שנאכלים הם בו על ידי שליקה, הרי אלו נאכלים בגדי הרך אף על ידי צלייה. (*224)

רבא אמר מפרש: "מה הן" קתני במשנתנו!

והבי קתני: כל הנאכל בשור הגדול אפילו בשלקא [על ידי שליקה], הרי זה יאכל בגדי הרך בצלי על ידי צלייה; ומה הן הנאכלין בשור הגדול על ידי שליקה: ראשי כנפים והסחוסים.

תניא כוותיה דרבא:

כל הנאכל בשור הגדול בשלקא יאכל בגדי הרך בצלי, ומה הן: ראשי כנפים והסחוסים.

וגידין הרכין [המשך הברייתא הוא] **נידונין כבשר הפסח לאכול אותן ולימנות עליהם, [ונחלקו בביאור הסיפא [לדעת רש"י] רבי יוחנן וריש לקיש, באיזה גידין רכין דיברה הברייתא, וכפי שיתבאר].**

כל שנאכל בשור הגדול אחר שיתבשל, הוא שמותר לאכול כנגדו מן הגדי הרך אחר צלייתו, כגון ראשי הכנפיים והסחוסים.

ולשון המאירי: "בא לבאר עכשיו, שיש עצמות שהם רכים ונלעסים היטב בין השיניים ואמר עליהם שאינם נקראים עצם ללקות עליהם בשבירת ובלעיסתם, אלא נאכלים כשאר הבשר ונמנין עליו כעל שאר הבשר, ועל זו הוא אומר "כל הנאכל וכו'", ופירשו בגמרא כן: כל שהעצמות רכים כל כך, שאפילו בשור שהוא גס שבהמות וכבר הוקשו עצמותיו לגמרי עד תכלית מה שאפשר להם להתקשות אותן העצמות אוכלין בו בשליקה, כלומר אחר שנתבשל בשול גדול הנקרא שליקה שהוא יותר

והשתא מפרשינן טעמייהו דרבי יוחנן וריש לקיש:

רבי יוחנן אמר: נמנין עליהן, משום דסבירא ליה: הואיל ונאכלין הן בשור הגדול על ידי שליקה, והשתא הרי רכין הן, **בתר השתא** שהן רכין וראויים לאכילה **אזלינן**.

ריש לקיש אמר: אין נמנין עליהן, משום דסבירא ליה: **בתר בסוף** שהן עתידים להקשות ולהיותם אין ראויים לאכילה **אזלינן**.

ואף דבבשר אמרינן: כל שנאכל בשור הגדול על ידי שליקה הרי הוא נאכל בגדי הרך, היינו דוקא בראשי כנפים וסחוסים שיש עליה שם בשר יותר מגידין שאין בהם טעם בשר כל כך, ולפיכך, כל שאין הגידין נאכלין לעולם אין נמנין עליהן.

איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן מהברייתא דלעיל: **כל הנאכל בשור הגדול יאכל בגדי הרך, ומה הן ראשי כנפים והסחוסים**.

והרי יש לך ללמוד: **הני** שהן בשר **אין**, אכן מועיל מה שנאכלים הם בשור הגדול על ידי

שליקה, **אבל גידין שסופן להקשות**, אף שנאכלין הן בשור על ידי שליקה, **לא**.

דאם לא כן, היה להברייתא להשמיענו חידוש יותר, שאף בגידין שאינם בשר כל כך, מועיל בהם מה שנאכלים בשור הגדול על ידי שליקה! [נתבאר כדברי התוספות הנ"ל, וראה לשון רש"י].

אמר ליה רבי יוחנן לריש לקיש: **תנא** בברייתא **הני** ראשי כנפים והסחוסין, **והוא** הדין **להנך** לגידין שסופן להקשות.

כי הרי **הני מאי טעמא** נמנין עליהן, כיון **דהא מתאכלי בשור הגדול בשלקא**, ואם כן, **הנך** גידין שסופן להקשות **נמי מתאכלי בשור הגדול בשלקא**, והואיל ונאכלים הם בשור הגדול על ידי שליקה וגם עכשיו רכין הן, בתר השתא אזלינן.

וסבירא ליה לרבי יוחנן, שאין להוכיח ממה שלא אמרה הברייתא חידוש גדול יותר בגידין, שהני אין וגידין לא, משום "דאין רבותא כלל מה שאין בהם טעם בשר כל כך, דהא אם היו רכים לעולם לא היה פוסלם, הילכך כיון דמתאכלי בשלקא נמנין עליהם

"נמנין עליהן" ולא אמרו "אין נאכלין", ולפיכך כתב בפרק י מקרבן פסח הלכה י: גידין הרכין שסופן להקשות אע"פ שהן ראויין לאכילה עתה "ונאכלין בפסח" אין נמנין עליהן.

וביאר דבריו בכתבי הגר"ח בענין "גידין שסופן להקשות": היינו שיש בהן מצות אכילת קדשים דעלמא ואסור להותירם, רק שאין בהם מצות אכילת פסח, ולפיכך אין נמנין עליהן.

והחילוק הוא: כי לכולי עלמא אף שסופן להקשות שם "אוכל" עליהם, וכל אוכל שהוא

מגוף הזבח הרי הוא בכלל המצוה. ואמנם לענין מינוי ואכילת פסח בעינן שיהיה "בשר", וכמאמר הכתוב: ואכלו את "הבשר" בלילה הזה, ובוזה הוא שנחלקו רבי יוחנן וריש לקיש, אם אזלינן בתר בסוף שסופן להקשות ולא יהיו "בשר", או אזלינן בתר השתא, שרכין הן ושם "בשר" עליהם.

ויעויין שם בדברי הגר"ח, שנקט בפשיטות בדעת רש"י שאינו מחלק בדבר, ודלא כשיטת הרמב"ם.

כמו ראשי כנפים והסחוסים", [לשון התוספות].

אמר ליה רבי ירמיה לרבי אבין: כי אזלת לקמיה דרבי אבהו רמי ליה [לכשתבוא אצל רבי אבהו תקשה לו]:

מי [וכי] אמר רבי יוחנן: גידין שסופן לחקשות נמנין עליהן, הרי שלדעת רבי יוחנן בתר השתא אזלינן?!]

והא בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן לענין קבלת טומאת "אוכלין" [רש"י, (225*):

עור הראש של עגל הרך [כל זמן שהוא יונק] — הנאכל כמות שהוא על ידי מליגה, ששופכים עליו מים רותחים, וסופו להיות כשאר עורות שאינן אוכל ואינן מקבלין טומאת אוכלין — מהו שיטמא עכשיו כשראויו הוא לאכילה?]

ואמר לו רבי יוחנן לריש לקיש: אין מטמא טומאת אוכלין.

אלמא שלדעת רבי יוחנן גופיה בתר בסוף אזלינן?!]

לכשבא רבי אבין אצל רבי אבהו והקשה לו קושיא זו, **אמר ליה רבי אבהו לרבי אבין:**

דרמא לך הא [מי שהקשה לך קושיא זו] לא חש לקמחיה [לא שת לבו לראות בקמת שהוא טוחן, אם מן החיטין הוא טוחן או שמא מן הפסולת] כלומר: מרבה דברים שאינם [רש"י סוכה]!

כי הא הדר ביה רבי יוחנן לגבי דריש לקיש,

כלומר: מתוך אותה תשובה שהשיב רבי יוחנן לריש לקיש והמשך הדו שיח שביניהם, היה לו לאותו מקשה להבין שחזר בו רבי יוחנן ממה שאמר כאן, והודה לריש לקיש שהגידין שסופן להקשות אין נמנין עליהן, כי אמנם כן בתר בסוף אזלינן.

שהרי הקשה לו ריש לקיש לרבי יוחנן — שאמר: עור ראשו של העגל הרך אינו מטמא — מן המשנה בחולין: אלו שעורותיהם כבשרן, עור הראש של עגל הרך.

והרי **אמר ליה רבי יוחנן לריש לקיש: אל תקניטני להקשות עלי מאותה משנה, כיון שבלשון יחיד אני שונה אותה משנה ולא בלשון "סתם משנה", שאני אומר: אלעזר בן יהודה אמרה [רש"י חולין] שהוא הסובר כן כברייתא [הובאה בגמרא חולין קכב ב].**

ואם כן יש לומר, שמתחילה אף רבי יוחנן היה סבור כי מן המשנה הזו ניתן ללמוד שבתר השתא אזלינן, ומכח אותה משנה הוא שהיה אומר רבי יוחנן בתחילה כי הגידין שסופן להקשות נמנין עליהן כיון שבתר השתא אזלינן.

ואם כן: משחזר בו רבי יוחנן, והיה אומר: משנה זו דעת יחיד היא, ממילא חזר בו אף ממה שהיה אומר: גידין שסופן להקשות נמנין עליהן בפסח.

מתניתין:

השובר את העצם בפסח המהור, הרי זה

*225. אבל לדעת הרמב"ם, בעיה זו לענין "טומאת נבילות" היא, שאף היא תלויה בשם "בשר", [ראה הערה (225)], כתבי הגר"ח.

לוקה ארבעים, מפני שעבר על "ועצם לא תשברו בו".

אבל המותר בפסח הטהור וכל שכן בטמא, ועבר על "לא תותרו", והשובר בפסח הטמא או בשאר פסולין, שאילו היה עושה כן בכשר היה עובר על "ועצם לא תשברו בו", אינו לוקה את הארבעים; ובגמרא מפרש טעם כולן. (226)

גמרא:

ומפרשין למתניתין:

בשלמא מותר בטהור אינו לוקה אע"פ

שעבר על "ולא תותרו ממנו עד בוקר".

משום דתניא: כתיב: לא תותרו ממנו עד בוקר והנותר ממנו עד בוקר באש תשרופו, בא הכתוב ליתן עשה "באש תשרופו" אחר לא תעשה "ולא תותרו", לומר שאין לוקה, שכן הוא הכלל בכל התורה: לאו הניתק לעשה אין לוקין עליו, דברי רבי יהודה. (227)

רבי יעקב אומר: לא מן השם הוא זה. אין טעם זה עיקר דלאו שניתק לעשה אין לוקין עליו "רש"י מכות ד ב]!

אלא מפני מה המותר אינו לוקה, משום

דחסימה אין לוקין עליו, ולאו שהוא ניתק לעשה אינו דומה לו, רש"י.

ב. כתב המנחת חינוך במצוה ח, כי המותר בפסח עובר בשני לאוין:

לאו האמור בפסח "ולא תותרו ממנו עד בוקר".

לאו כללי לכל הקדשים שלא להותרם, דגבי תודה כתיב: "לא תותרו ממנו עד בוקר", ובתורת כהנים מרבינן כל הקדשים מפסוק זה.

ומכל מקום אתי חד עשה ומנתק תרי לאוי, במקום שאין הלאוין סמוכין זה לזה; ועוד, דבמקום שהעשה הוא על ידי מעשה הרי הוא מנתק אף שני לאוין, וכמו שכתבו התוספות חולין פ ב, ד"ה הנח.

ג. הקשו האחרונים: לדעת הרמב"ם הסובר כי במקום שהלאו כולל יותר מהעשה, אין זה לאו הניתק לעשה, אם כן אמאי אין לוקין, והרי הלאו הוא אף בנשים, ואילו העשה שהוא מצות עשה שהזמן גרמא [כיון שאינו אלא ביום] אינו נוהג בנשים; וראה מה שכתב בזה הצ"ח, ובמנחת חינוך מצוה ח'.

226. כתב במנחת חינוך מצוה ט"ז: לכאורה היה נראה, מדכלל התנא מותר בטהור עם שובר בטמא, משמע, כשם שהמותר בטהור עבר איסור דאורייתא רק שאינו לוקה [אי משום דהוי לאו הניתק לעשה, אי משום דהוי לאו שאין בו מעשה, וכמבואר בגמרא], אם כן הוא הדין השובר בטמא יש בו איסור; ומכל מקום הסיק שם דמהיכא תיתי יהיה בו איסור, ולפיכך הסיק שמותר לכתחילה לשבור.

ובשפת אמת כאן, הביא מסוגיא דלעיל פג א דאמרינן: "למה להו שריפה [לעצמות שיש בהן מוח וניתותרן] נתברינהו ונחלצה למוח דידהו ולשרפינהו" [וראה שם ברש"י, דהקושיא היתה למה לו לטרוח ולהפסיד עצים על שריפת העצמות עצמן], הרי בהדיא שמותר הוא לכתחילה לשבור עצם בפסח הפסול.

227. ומשום דמשמע: זו היא תקנתו, אם תעבור על הלאו עשה זאת והינצל; ועוד, הואיל וכל עיקר מלקות בעובר על לאו למדנו ממה שאמרה תורה: "ארבעים יכנו" וסמין ליה "לא תחסום שור בדישו", הרי למדנו שכל שאינו דומה ללאו

הלכות], איכא בינייהו:

כי למאן דאמר: דבעינן פסח "בשר",

הרי שבפסח הבא בטומאה אין בו משום ב-ת9 שבירת עצם, כיון דהאי פסול הוא כיון שנעשה בפסול דטומאה והטומאה אינה אלא "דחוויה" בציבור, [רעק"א ומנחת חינוך בהבנת רש"י]. (229)

ואילו למאן דאמר — רבי — דיליף דבעינן פסח "ראוי לאכילה", אף בזה יש בו משום שבירת עצם, כיון דהאי נמי ראוי לאכילה הוא, שהרי הפסח הבא בטומאה אף נאכל בטומאה, וכמו ששינונו לעיל במשנה [עו ב]: הפסח שבא בטומאה נאכל בטומאה.

רב יוסף פליג על רבי ירמיה שהיה סובר בדעת רבי, שלא הותרה שבירת עצם אלא בפסח שאינו ראוי לאכילה; אלא סבירא ליה: רבי נמי מודה לתנא קמא, שכל שהפסח "פסול" אין בו משום שבירת עצם, ולא בא אלא להוסיף, כי אף בפסח כשר אלא שאינו ראוי לאכילה, אף בו אין משום שבירת עצם, ולפיכך אמר:

כי האי גוונא — דפסח הבא בטומאה — דכולי עלמא אפילו לרבי אין בו משום

דהוה ליה "לא תותירו" לאו שאין בו מעשה שהרי ממילא הוא נותר, ואין לוקין עליו. (228)

אלא שובר בטמא, מנלן שאינו לוקה?

ומפרשינן: דאמר קרא: ועצם לא תשברו "בו"; ולמדנו: "בו" בכשר ולא בפסול.

תנו רבנן:

כתיב: ועצם לא תשברו "בו"; "בו" בכשר ולא בפסול.

רבי אומר: כתיב: בבית אהר "יאכל" לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה "ועצם לא תשברו בו", ודרשינן: ד"יאכל" קאי על "ועצם לא תשברו בו", וכאילו אמר: ועצם הנאכל לא תשברו בו [רא"ם בחומש].

ללמדך: כל הראוי לאכילה, יש בו משום שבירת עצם, ואילו שאין ראוי לאכילה, אין בו משום שבירת עצם.

ומפרשינן: מאי בינייהו בין תנא קמא שתלה איסור שבירת עצם ב"כשר", לבין רבי שתלאו ב"ראוי לאכילה"?

אמר רבי ירמיה: פסח הבא בטומאה בהיתר, וכגון שנטמא הציבור [מאירי, לקוטי

229. כתב השפת אמת: מסתברא, דבפסח הבא בטומאה אסור מדרבנן לשבור עצם, דגזרינן אטו פסח דעלמא, כיון שמותר הוא באכילה, מה שאין כן בשאר פסולין; [ונראה שם דרצה ליישב בזה לשון המשנה דמשמע — כמבואר בהערה (226) — דאיסורא מיהא איכא רק שאינו לוקה].

228. כתב המנחת חינוך במצוה ח, שאם השליך אותו קודם שנעשה נותר במקום שלא יוכל למוצאו, כיון שעשה כן על ידי מעשה לוקין עליו, [אלא שתלוי במחלוקת, אם בלאו שאין בו מעשה, כשעבר הלאו על ידי מעשה אם לוקין עליו]; וראה עוד שם לענין פסלו בידיים קודם שנעשה נותר, אם לוקין על לאו ד"לא תותירו".